Ympäristövaliokunnan kuuleminen 20.10.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

HE 141/2022 vp

Hanna Salmenperä, erikoissuunnittelija
Suomen ympäristökeskus (SYKE)

Kuva: Pirjo Ferin

SYKE

HE eduskunnalle jätelain muuttamiseksi - tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämistä koskevan direktiivin täytäntöönpano.

SYKEn lausunto on kaksiosainen:

- Näkökulmia roskaantumisen vähentämiseen ja
- kiertotalouden edistämiseen

Yleistä:

HE on tausta-aineistoineen huolellisesti valmisteltu ja esityksen mukaiset uudistukset tulevat vaikuttamaan myönteisesti roskaantumisen vähenemiseen ja kiertotalouden edistämiseen.

SYKE

Roskaantumisen vähentäminen

- Suomessa on vähän määrällistä tietoa kaikesta ympäristöön päätyvästä muovijätteestä
  - Rantaroskatutkimuksista kerätty tieto
- Tupakantumpit, annosjakelupakkaukset, muovipussit yleisimpiä
- Siten esitykset suunnitelmista ja keinoista ovat perusteltuja, erilliskeräys on yksi keino vähentää roskaantumista
- Tupakantumppien osalta tarvitaan pohdintaa keräysastioiden sijoittamisesta jotta estetään tumppien päätyminen pintavaluman mukana vesistöihin.
  - Esim. tupakointialueiden tumppikeräys

SYKE

Kiertotalouden edistäminen - tuottajavastuu

- Tuottajavastuu kytkee tuotteiden suunnittelijat ja valmistajat osaksi tuotteen koko arvoketjun vaiheita jätehuoltoon asti.
- Tuottajavastuujärjestelmillä on saavutettu merkittäviä tuloksia jätehuollon järjestämisessä ja nyt järjestelmiin on tuotu elementtejä, joiden odotetaan vaikuttavan myös arvoketjun yläpään toimiin, eli tuotesuunnitteluun ja valmistukseen.
- On tärkeää nähdä, että lakiesityksen mukainen tuottajavastuulaajennus on osa isompaa yhteiskunnallista muutosta, jossa kiertotaloustoimet on kudottu mukaan tuotannon ja kulutuksen kaikkiin vaiheisiin.

SYKE

Kiertotalouden edistäminen - tuottajavastuu

- Esitys: Kertakäyttöisten muovituotteiden laajennettu tuottajavastuu koskee myös kustannuksia, jotka syntyvät kyseisistä tuotteista aiheutuvan roskaantumisen puhdistamisesta ja näiden roskien sen jälkeisestä kuljetuksesta ja käsittelystä > Koostumustutkimusten tarve
- Jätekoostumustutkimusten tekemisessä toimijoita tulisi kannustaa **yhteistyöhön** esimerkiksi useampien selvitettävien jätenäkökulmien mukaan ottamiseen tutkimuksessa tai lajittelututkimusinfran ja välineistön yhteiskäyttöön eri koostumustutkimusten kesken.

SYKE

Kiertotalouden edistäminen – kulutuksen vähentämisen keinot

- Juomapakkausten ja annosjakelupakkausten kulutuksen vähentäminen vapaaehtoisin keinoin esim. Green deal -sitoumuksin
- Kysymys: Onko vapaaehtoiset keinot riittäviä?
- Taloudelliset kannusteet ovat tehokkaita myös jätteiden vähentämisessä vrt. muovikassien vähentäminen
  - Annosjakelupakkaukset voisivat olla maksullisia ja samalla ohjata uudelleenkäytettäviin annosjakelupakkauksiin

SYKE

Kiertotalouden edistäminen – erilliskeräys

- Esityksen mukainen kerättyjen määrien laskennan kehittäminen on tärkeää sekä seurannan mutta myös tietopohjan karttumisen takia.
- Kalastusvälineiden osalta seurannan edetessä on tarpeen arvioida asetettujen erilliskeräystavoitteiden kiristämistarvetta sekä pohtia mahdollista kierrätystavoitteen asettamisesta.
- Erilliskeräysjärjestelmien luomisessa on hyvä ottaa huomioon myös itse keräyksestä aiheutuvat ympäristövaikutukset.
- Tärkeää on myös uusien järjestelmien nivominen osaksi olemassa olevaa keräysjärjestelmäinfrastruktuuria ja tiivis yhteistyö keskeisten toimijoiden välillä myös avoimen tiedon välittämisen muodossa.

SYKE

Kiitos